

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016

October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR DESTİNASYON OLARAK KARAKAYA BARAJ GÖLÜ KÜLTÜR VE TURİZM KORUMA VE GELİŞİM BÖLGESİ SUSTAINABLE DESTINATION: THE CASE OF KARAKAYA DAM RESERVOIR CULTURE-TOURISM PRESERVATION AND DEVELOPMENT AREA

Engin ASLAN*
Gül GÜNEŞ**

Öz

Sürdürülebilir kalkınmanın temel amacı; ekonomik, çevresel ve sosyal kaynakların koruma-kullanma dengesi içinde tüketilmesini sağlamaktır. Sürdürülebilir turizm gelişiminin söz konusu olduğu bir destinasyonda da “çevresel kaynakların optimum kullanımı; yerel halkın sosyo-kültürel bakımdan özgün yapısına saygı; tutarlı, uzun dönemli ekonomik yaklaşımlar ve tüm paydaşlara faydanın adil dağılımı” söz konusudur.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı’nda, Türkiye’de, “tarihi ve kültürel değerlerin yoğun olarak yer aldığı ve/veya turizm potansiyelinin yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve planlı gelişimi sağlamak” amacıyla halen yürürlükte olan 35 adet Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi oluşturulmuştur. Bunlardan birisi de, 2013’de “Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” olarak ilan edilen, Malatya ve Elazığ İllerine bağlı Battalgazi, Kale, Pütürge, Baskil ve Sivrice ilçelerini kapsayan bölgedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, turizmin olumsuz etkilerini azaltabilmek için sürdürülebilir destinasyonlar oluşturmak oldukça önemlidir. Söz konusu bu bölgenin de sürdürülebilir bir destinasyon olarak gelişim göstermesi gerekmektedir. Bu noktalardan hareketle çalışmanın amacı; Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilen Karakaya Baraj Gölünün sahip olduğu eşsiz turizm kaynak değerlerini ortaya koymak, destinasyonlar için sürdürülebilir turizm gelişiminin önemini vurgulamak ve bu bölgenin sürdürülebilir bir turizm destinasyonu olabilmesi için öneriler geliştirmektir. Çalışmada nitel yöntem kullanılmış olup; veriler literatür taraması, gözlem ve mülakatlardan elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir destinasyon, sürdürülebilir turizm gelişimi, Karakaya Baraj Gölü, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi.

Abstract

The primary goal of sustainable development is; to ensure the consumption of environmental and social resources within a protection-utilization balance. Within a destination where a sustainable tourism development is in question; “the optimum utilization of environmental resources; respect towards the authentic structure of local people in terms of socio-cultural aspects; consistent and long term economic approaches and fair distribution of benefits amongst all shareholders” are also an issue.

Within the Action Plan 2023 of Turkish Tourism Strategy; 35 Preservation of Culture and Tourism and Development Areas were formed, which still prevail, “to protect and use the areas where historical and cultural values highly exist and/or where tourism potential is high and to ensure sectorial progress and planned development”. One of these areas is the area which is declared as the Karakaya Dam Reservoir Culture and Tourism Preservation and Development Area in 2013 that encompasses Battalgazi, Kale, Pütürge, Baskil and Sivrice Counties of Malatya and Elazığ Cities. It is very important to form sustainable destinations to minimize the negative effects of tourism especially in developing countries’ such as Turkey. This aforementioned area needs to show progress as a sustainable destination. From this point forth, the purpose of the study is; to reveal the unique tourism resource values of Karakaya Dam Reservoir which is declared as a Culture and Tourism Preservation and Development Area, to lay emphasis on the importance of sustainable tourism development for destinations and to develop guidelines for this area to make it a sustainable tourism destination. Qualitative methods were used for the study; data were obtained from literature reviews, observations and interviews.

Keywords: Sustainable destination, sustainable tourism development, Karakaya Dam Reservoir, Culture and Tourism Preservation and Development Area.

1. Giriş

Turizm sektöründe de son yıllarda sıkça duyulmakta ve vurgulanmakta olan “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramlarıyla, kalkınmada istikrarın ancak kaynakların korunmasıyla sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Bahsi geçen kavramlar ile kalkınmada istikrarın sağlanabilmesi için; başta düzenleyici ve denetleyici konumda olan kamu otoriteleri olmak üzere, ekonomiye yön veren özel sektör temsilcilerinin ve sivil toplum örgütlerinin ayrı ayrı ve/veya birlikte yapmaları gereken planlamaların ve çalışmaların neler olduğunu ve bunların nasıl organize edilmesi gerektiğine dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenledir ki “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramları akademisyenler, araştırmacılar ve sektör temsilcileri açısından giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Sürdürülebilirlik kavramını turizm sektörü açısından ele aldığımızda; sektör üzerine çalışan araştırmacıların ortaya koyduğu bilgiler doğrultusunda, turizm hareketlerinin başlangıcının milattan önceki

* İnönü Üniversitesi, Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı.

** Doç. Dr., Atılım Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü.

dönemlere kadar uzanmakla birlikte, modern turizm hareketlerinin gelişiminin Endüstri Devrimi ve Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini izleyen 1920'li yıllara denk geldiğini görmekteyiz. 1920'li tarihlerden sonraysa, teknik ve teknolojik alanlarda yaşanan ilerlemeler, ulaşım imkanlarının iyileşmesi, artan gelir ve azalan çalışma saatleri gibi olumlu gelişmelerle birlikte, daha fazla sayıda kişinin turizm aktivitelerine katılmasına imkan doğmuştur.

Turizm sektörüyle ilgili yaşanan bu gelişmelere paralel olarak, 1950'de 25 milyon olan turist sayısı, 1980'de 278 milyon turiste, 2014'te 1 milyar 133 milyon turiste ve günümüzde (2015'de) ise 1 milyar 184 milyon turiste ulaşmıştır (UNWTO, 2015-2016). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından yayınlanan verilere göreyse 2014'te gerçekleşen turizm hareketlerine katılan 1 milyar 133 milyon turistin % 53'ünün tatil, eğlence-dinlenme ve boş zaman aktivitesi olarak kabul edilen kitle turizmine yöneldiği belirlenmiştir. Turizm sektörüyle ilgili çalışan araştırmacılar, kitle turizmine katılanların genelde toplu halde seyahat etme alışkanlığına sahip olduğunu belirtmektedirler. Bu alışkanlığın ise turistler tarafından yoğun olarak ziyaret edilen bölgelerin fiziki, sosyo-ekonomik, kültürel ve ekonomik yapılarına ilişkin bazı zararlara yol açabileceğine dikkat çekilerek, turizm hareketliliklerinin oluşmasında önemli faktörler arasında yer alan, doğal - çevresel, sosyal - kültürel ve ekonomik kaynakların koruma-kullanma dengesi içinde sonraki nesillere aktarılmasını hedeflenmektedir.

2. Sürdürülebilir Destinasyonlar

"Sürdürülebilir Destinasyon" kavramından önce, "destinasyon" ve "sürdürülebilir kalkınma" kavramlarının ele alınması doğru bir yaklaşım olacaktır. Buna göre; Destinasyon kavramıyla ilgili yapılan en genel tanım; " birisinin gittiği veya bir şeyin gönderildiği, varılacak veya ulaşacak yer" şeklindedir (Oxford Dictionaries, 2016). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan tanımlamaya göre ise; "Turizm göreceli olarak önemli bir eylem alanı ve turizm, ekonomik, sosyal ve fiziksel etkilerinin ortaya çıktığı alandır. Turizmin temel ekonomik faaliyetler arasında yer aldığı ülkeler, bölgeler ve şehirler turizm destinasyonudur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma, 1987'de "BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (World Commission on Environment and Development [WCED])" tarafından yayınlanan "Ortak Geleceğimiz (Our Common Future)" adlı raporla dünya siyasi gündemine girmiş olup aynı zamanda da "Brundtland Raporu" olarak bilinmektedir. Belgeye göre sürdürülebilir kalkınma kavramı; "bugünün kalkınma ihtiyaçlarını karşılayan kaynakların, gelecek nesillerin kalkınma ihtiyaçlarını karşılayacak kaynakları tehlikeye atmadan kullanılması" olarak tanımlanmıştır. Diğer bir deyişle, "kendi ihtiyaçlarını karşılamak için gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini tehlikeye atmadan gerçekleştirilen kalkınma" sürdürülebilir kalkınma olarak kabul edilmektedir (WCED,1987). Buna göre; Sürdürülebilir destinasyonlarda; mevcut turistlerin ve ev sahibi bölgelerin bugünkü ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarının, gelecekteki için fırsatların korunması ve geliştirilmesi şeklinde karşılansıyla; kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemleri gibi tüm turizm kaynaklarının yerine getirilebilir şekilde yönetilmesi beklenmektedir (UNWTO, 1998).

Wickens, Bakır ve Alvarez (2014), Brundtland Raporu sonrasında dünya gündemine giren sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma düşüncesinin turizm sektöründe de kabul görerek yaygınlaşmaya başladığına dikkat çekerek, hem bugünkü hem de gelecekteki nesillerin refahını dikkate alan gelişim ve kalkınma kavramının turizm sektörünün en az olumsuz etkiyle gelişimini sürdürmesinde ve yönlendirmesinde bir çerçeve olduğunu, ancak uygulamada birçok zorlukla karşı karşıya kaldığını belirtmektedir.

2.1. Destinasyon Yönetim Süreci ve Sürdürülebilir Turizm Faktörleri

Dünya turizminin gelişmesiyle birlikte, ülkeler turizmde rekabet gücünü artırıcı her türlü yöntem ve bilgiyi kullanmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda, ülkelerin turizm yöneticileri, destinasyonların yönetimi için bazı örgütlenme sistemleri kurmakta ya da geliştirmektedirler. Özellikle Avrupa ve Amerika'da "destinasyon yönetim örgütleri (DYÖ)" adı verilen organizasyonlar hayata geçirilerek turizm pazarından en yüksek payın alınması amaçlanmaktadır (Yeşiltaş, 2013).

Türker vd. (2014), Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'nün destinasyonların turistik bir ürün gibi pazarlanabilmesini kolaylaştırmak amacıyla "Destinasyon Yönetim Organizasyonları" kurulması yaklaşımını benimsediğini ve bu örgütleri, destinasyonları yönetmek ve pazarlamaktan sorumlu örgütler olarak tanımlandığını belirterek, WTO tarafından ulusal, bölgesel ve kent kasaba düzeyinde turizm yönetimi ve pazarlanmasından sorumlu üç farklı örgüt yapılanması önerildiğini aktarmaktadır.

Bu doğrultuda, UNWTO turizm faaliyetlerinin geliştiği ve gelişmekte olduğu ülkelerdeki destinasyonların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için gerekli olan ve "Destinasyon Yönetim Örgütleri" tarafından yapılması gereken organizasyon ve çalışmaları 9 başlık altında ele almaktadır. Bunlar;

¹İstatistiksel Verilerin Güçlenmesi ve Turizm Uydu Hesaplarının Gelişimi, ²Turizm Ürünü Geliştirme ve Çeşitlendirme, ³Destinasyon Pazarlama ve Tanıtım Planı, ⁴Değer Zinciri Analizi ve Yerel Ekonomik Kalkınma,

⁵Kurumsal Güçlendirme ve Kamu-Özel Sektör Ortaklığı, ⁶Turizm Mevzuatı ve Yönetmeliği, ⁷Fiziksel Planlama ve Geliştirme, ⁸Turizm Master Planları ve Stratejik Kalkınma Planları ve ⁹Turizm Politikası” şeklinde oluşturulmuştur.

Buna göre; ¹ Ulusal Turizm İdarelerinin oluşturacağı politikaların ve alacağı kararların sağlıklı olabilmesi için, turizm talebinin sosyal ve ekonomik boyutunun anlaşılabilmesi ve turizm arzını oluşturan yapıların özelliklerinin belirlenmesi için, istatistiksel verilerin güçlendirilmesi ve turizm uydu hesaplarının geliştirilmesi, ² Ülkelerin sahip olduğu mevcut ve potansiyel turizm kaynaklarının çeşitliliğinin değerlendirilmesi yoluyla turizm sektörünün rekabet gücünün artırılması; mevcut ve gelecekteki pazar eğilimlerini araştırmaya dayalı kaliteli turizm ürünlerinin oluşturulması ve dönüştürülmesi, ³ İç, bölgesel ve uluslararası pazarlarda turizm ürünlerinin kalitesini ve miktarını dikkate alarak imaj ve konumlandırma, markalaşma ve promosyon malzemeleri dağıtımı ve e-pazarlama da dahil kamu-özel sektör işbirliği ile kurumsal pazarlama mekanizmaları oluşturulması, ⁴ Turizmin, yerel ekonomiye olan katkısını artırmak için, turizm değer zinciri oluşturulması ve değer zincirinin oluşturduğu ekonomik katkının araştırılması, planlanması ve eylemlerin yürütülmesi; turizm sektöründeki tüm işlemlerden kaynaklanan gelirlerin yerele aktarılmasına dikkat edilmesi ve yoksulluğun azaltılması; değer zinciri analizinin, turizm faaliyetlerinin yerel ekonomik etkisini arttırmak için yapılması gereken müdahaleleri özetleyen bir eylem planı ile sona ermesi, ⁵ Ülkelerin turizminin gelişmesinde kamu ve özel sektör kuruluşlarının mevcut ve gelecekteki rollerinin belirlenmesi ve açığa kavuşturulması; turizm dernekleri ve turizm kurullarının faaliyetleri üzerinde iyileştirmeler yapılması, ⁶ Sürdürülebilir kalkınma ve turizm yönetimi için, doğal ve kültürel kaynakların korunmasına yönelik yasal ve düzenleyici çerçeve formüller oluşturulması ve turizm geliştirme faaliyetlerinde özel sektör ve yerel toplulukların katılımının kolaylaştırılması; yerel ve uluslararası turistlerin, tur operatörlerinin ve katılımcı işletmelerin hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi yoluyla turizm alanındaki tüm paydaşların ve diğer ilgili oyuncuların görev ve sorumluluklarının belirlenmesi, ⁷ Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yüksek kaliteli turizm altyapısının oluşturulması, gelişmiş üstyapı yönetimi sırasındaki tüm planlama ve geliştirme sürecinde gerçekçi ve pratik uygulama rehberlerinin oluşturulması, ⁸ Uzun vadeli (10-20 yıl) turizm kalkınması çerçevesinde; planlama, kurumsal yapıların güçlendirilmesi, mevzuat ve yönetmeliklerin güncellenmesi, ürün geliştirme ve çeşitlendirme, pazarlama ve tanıtım, turizm altyapısı ve üstyapısı düzenleme, turizm yatırımlarının ekonomik etkisi, insan kaynaklarının geliştirilmesi, turizmin sosyo-kültürel ve çevresel etkileri gibi politika ve stratejilerin üzerinde durularak bu öncelikli faaliyetler için kısa vadeli (üç yıllık) eylem planları oluşturulması ve sürdürülebilir turizm gelişimine hazırlık amacıyla pilot bölgelerde çeşitli uygulama projelerinin hayata geçirilmesi, ⁹ Hükümetlerin acil ve uzun vadeli turizm hedeflerini karşılamak üzere, tüm turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yönetilmesiyle ilgili operasyonların bir turizm politikası şeklinde formülize edilmesi; sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı bu politikaların, bölgesel ve küresel senaryo içinde ulusal turizm endüstrisinin rekabet gücünü sağlayabilmesi için uluslararası en iyi uygulamalar ile uyumlu olması, şeklinde belirlenmiştir (UNWTO, 2016).

2.1.1. Ekonomik Faktörler

Turizm ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynayan, bir “ana ekonomik olay” olarak kabul edilmektedir. Turizm olayını başlatan ve dağıtan, itici ve çekici ekonomik değişkenlerin yanı sıra, turizmin hem olumlu hem de olumsuz birçok ekonomik etkisi ve yan etkileri vardır (Ataç, 1986). Bunlardan olumlu ekonomik etkiler; döviz girişi yoluyla ödemeler dengesi açığının kapanması, istihdam olanaklarının gelişmesi, ekonomik yapının çeşitlenmesi, bölgeler arası gelir ve istihdam dengesinin kurulması, yerel yönetimler için gelir sağlaması, üretim artışı ve buna bağlı olarak ekonomik kalkınmanın hızlanması, fiziki kaynaklar ve altyapının gelişmesi, olarak izlenmektedir.

Turizmin olumsuz ekonomik etkileri ise; turizm hareketlerinin enflasyona yol açması, turizm hareketlerinin paket turlar şeklinde gerçekleşmesinden dolayı turistlerin yolculuk giderlerinin büyük oranda kendi ülkelerindeki seyahat acentelerine ödenmesi, turizm sektörünün uluslararası nitelik kazanmasından dolayı, çok uluslu şirketlerin turizm sektörüne ve otel endüstrisine hakim olmaları sonucu, ilgili ülkelerde elde edilen turizm döviz gelirlerinin, çok uluslu şirketlerin faaliyet merkezlerinin buldukları ülkelere transferi, turistler tarafından ziyaret edilen ülkelerdeki mal ve hizmetlerin ekonomik değerinin, buldukları ülkelerdeki mal ve hizmetlerin ekonomik değerinden düşük kalması sonucu yeterli döviz gelirin oluşmaması, turistlere ucuz mal ve hizmet sağlayan ve aynı zamanda da dış borcu bulunan ülkelerin ödemeler dengesinde oluşan açıkları turizm gelirleri ile kapatmasının zorlaşması, turizm pazarının değişken olmasından dolayı turizm sektöründe yapılan yatırımların risk taşıması ve bu riskin istihdam, gelir ve karlılık üzerinde olumsuz etkilere neden olması şeklinde izlenmektedir.

Bu doğrultuda, turizm destinasyonlarında ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için; girişimcilerin rekabet gücünün ve kapasitesinin artırılması; turist ağırlayan destinasyonların ekonomik refahının artırılması için yerel katılımın en üst düzeye çıkarılması ve böylece turist harcamalarından elde

edilen kazançların yerel ekonomiye orantılı bir şekilde aktarılması; turizm faaliyetleri neticesinde oluşan ve desteklenen istihdam imkanlarının niteliksel ve niceliksel olarak artırılması öngörülmektedir (UNEP and WTO, 2005).

2.1.2. Çevresel Faktörler

UNWTO'nun uzun vadeli tahminleri doğrultusunda, 2010 ile 2030 yılları arasında her yıl yaklaşık 43 milyon yeni turistin olacağı ve 2030 yılında 1 milyar 800 milyon kişinin seyahat edeceği öngörülmektedir. Buna mukabil, ziyaretçi sayılarındaki bu artışın, turizmin doğrudan ilişkili olduğu çevre kalitesi, kültürel çeşitlilik, sosyal doku, güvenlik ve refah seviyelerinde belirleyici dönüşümlere de yol açacağına dikkat çekilmektedir (TÜSİAD, 2012). Çevre kalitesiyle ilgili olumlu dönüşümlerin ve etkilerin başlıcaları; doğal, arkeolojik ve tarihi alanların korunması, çevre kalitesinin iyileştirilmesi, çevrenin ön plana çıkarılması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Kervankıran, 2011).

Türkiye'de turizm hareketlerinin gelişimine ekonomik yönüyle bakıldığında, iç ve dış turizmin gelişmesi ve özellikle yurtdışından gelen turist sayısında artış sağlanmasının önemli bir hedef olarak gösterilmesine ve bu hedefe bağlı olarak turistik tesis ve konaklama işletmesi sayısının önemli derecede artmasının ülke ekonomisi için olumlu olduğundan söz edilmesine karşın, ilk etapta kavranamayan fakat doğayı ve gelecek nesilleri olumsuz şekilde etkilemesi muhtemel çevre sorunları yaşanması kaçınılmazdır (Dolmacı ve Bulgan, 2013). Bu sorunların başlıcaları; su, hava ve gürültü kirlilikleri, görsel kirlenme, katı atıklar, ekolojik bozulmalar ve biyolojik çeşitliliğin azalması, arkeolojik ve tarihi alanların zarar görmesi ile alan kullanımlarından oluşmaktadır (Kervankıran, 2011).

Bu doğrultuda, turizm destinasyonlarında çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için; fiziksel ve görsel açıdan çevresel ayrışma yaratmaktan kaçınarak, hem şehir hem de kırsaldaki görsel değerlerin kalitesinin korunması; doğal alanlar, habitatlar ve yaban hayatı üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirerek bu alanların korunmasının desteklenmesi; hava, toprak ve su kirlilikleri ile turistlerin ve turizm işletmelerinin oluşturduğu atıkların en aza indirilmesi; turizm faaliyetlerini ve hizmetlerini geliştirirken, yenilenemeyen ve kıt kaynakların kullanımlarının en aza indirilmesi öngörülmektedir (UNEP and WTO, 2005). Avustralya Victoria Eyaleti tarafından hazırlanan "Environmentally Sustainable Tourism Strategic Plan (2009-2012)" belgesinde, sürdürülebilir turizmin yalnızca çevresel ve sosyal idare meselesi olmadığına, aynı zamanda bireysel turizm işletmelerinin rekabet ve kar gücünün artırılması için önemli bir unsur olduğuna dikkat çekilerek sürdürülebilir turizm - çevre ilişkileri kapsamında tedbirler alınmasını önermektedir (Environmentally Sustainable Tourism Strategic Plan, 2009). Bu tedbirler; enerji tüketimini azaltan girişimlerde bulunulması, su tüketimini azaltan girişimlerde bulunulması, atıkların azaltılmasını sağlayan girişimlerin uygulanması, çevre uygulamaları konusunda tüketici ile iletişim kurulması ve eğitilmesi, çevresel açıdan sürdürülebilirlik politikasına bağlılık ve çevre yönetim planı oluşturulması, çevresel uygulamaların nitelikli çevre danışmanları/ değerlendiricileri tarafından değerlendirilmesi olarak öne çıkmaktadır.

Bu doğrultuda; "Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) Kalkınma Kurulu Teknik ve Çevre Komisyonu" tarafından yayınlanan raporda; bölgede "Çevresel Sürdürülebilirliğin Geliştirilmesi" için çeşitli stratejiler geliştirilmesi öngörülmüş olup bunlar;

Çevrenin Korunması: Malatya'da Beylerderesi ile Tohma Çayı arasındaki vadinin yeşil alan olarak korunması, imara açılmaması, Malatya'da zaten az olan doğal yeşil alanların korunması; Harput civarının tarihi, kültürel yapısını koruma amaçlı Doğal Park oluşturulmasıyla bölgenin önemli turizm merkezlerinden birinin korunması;

Bölgedeki Doğal Kaynakların Verimli Kullanılması: Jeotermal kaynakların altyapısının turizm açısından geliştirilmesi ve bu alanların turizm açısından katma değerinin artırılması;

Enerji Üretim Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi: Güneş Enerjisi, Rüzgar Enerjisi ve Jeotermal Enerjinin kullanımına yönelik araştırmalar yapılması ve potansiyellerin belirlenmesi uzun vadede yapılacak alternatif enerji yatırımları için bir yol haritası oluşturulması şeklindedir (FKA, 2010).

2.1.3. Sosyal ve Kültürel Faktörler

Turizm sahip olduğu değerler itibarıyla genel olarak sosyal bir nitelik gösterir. Bu özelliğinden dolayı turizm, ekonomi, işletme, politika, sosyoloji ve benzeri birçok bilim dalının yakından ilgilendiği çok yönlü, karmaşık (Gürbüz, 2002) ve insan yaşamına ilişkin bir olay olarak görülebileceği gibi, insanların bir toplum içinde birlikte yaşamalarının da belirli bir yönünü oluşturan toplumsal bir olay olarak da kabul edilebilir. Bu nedenle seyahatler ve konaklamalar sırasında kurulan ilişkiler sonucunda farklı eğitim, sosyal ve kültürel yapılar sahip toplumlar arasında bir etkileşme, bilgide, görgüde, geleneğe, kültür yapılarında zamanla değişikliklere neden olmaktadır (Civelek, 2010). Buna göre; turizm olgusu ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel faktörleri etkilemesi açısından çok boyutlu ve turist ile ev sahibi arasında bir etkileşim yaratması açısından dinamik bir süreç olup (Alaeddinoğlu, 2007), geleneksel toplumlar üzerindeki etkisini

günümüzde giderek artmaktadır (Özüpekçe, 2008). Turizmin toplum ve kültür üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri incelenecek olursa;

Tablo 1: Turizmin Toplum ve Kültür Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Turizmin Toplum ve Kültür Üzerindeki Olumlu Etkileri	Turizmin Toplum ve Kültür Üzerindeki Olumsuz Etkileri
<ul style="list-style-type: none">-Toplumlar arası barış ve hoşgörüyü artırır.-Bölge halkının okuma alışkanlığını ve yabancı dil seviyelerini artırarak kültür düzeylerinin yükselmesini sağlar.-Yöresel sanatın yeniden canlanmasını sağlayarak, bölgenin sanatını güçlendirir.-Kendi kültürü hakkında bilinçlenmeyi sağlayarak kültürel mirası korur.-Yerel halka bir ilgi ve faaliyet alanı oluşturur.-Aile yapısı içinde kadın erkek ilişkilerinde getirdiği eşitlikle, kadını özgür konuma getirerek kadının dışa açılma sürecini hızlandırır.-Sosyal etkileşimi hızlandırır.	<ul style="list-style-type: none">-Özellikle gençlerin değer ve inanç yapısı üzerinde olumsuz etki bırakarak, giyim ve yaşam biçimlerinde değişimler meydana getirir.-Turist kabul eden ülkenin anadil yapısını bozar.-Yöre halkının yaşam biçimlerini olumsuz etkiler.-Gelenek ve görenekleri etkisizleştirir.-İnsani ilişkilerin yerini ekonomik çıkarlara bırakır.-Kötü alışkanlıkları artırır.-Aile bağlarını azaltır.-İrksal gerginliklere yol açabilir.

Kaynak: Doğan ve Üngüren, 2010

Bu doğrultuda, sürdürülebilir turizmin sosyal ve kültürel faktörleriyle ilgili yapılan düzenlemelerde; yerel toplumların sahip olduğu tarihi mirasa, otantik kültüre, geleneklere ve ayırt edici özelliklere saygı duyulmasına ve bunların korunmasıyla ilgili etkin tedbirlerin alınmasına dikkat edilmelidir (UNEP and WTO, 2005).

2.1.4. Tanıtma, Pazarlama ve Markalama Faktörü

Destinasyon, içerisinde farklı ürün ve hizmetleri barındıran ve bunları bir bütün olarak ele alan bir turizm kavramı olması nedeniyle genel anlamda karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu yüzden destinasyonun tanıtılması, pazarlanması ve markalaşması aşamaları klasik ürün ve hizmet tanıtımı ve pazarlaması faaliyetlerinden farklılık göstermekte olup destinasyonu oluşturan unsurların bir bütün halinde tanıtımı ve pazarlaması söz konusu olmaktadır (Ülker, 2010). Sürdürülebilirlik ise; belirli bir ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ana kaynaklara aşırı yüklenmemesi olarak bilinmekte olup, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği ile turizm hareketlerine sebep olan yerel, bölgesel ve ulusal değerlerin farkında olunması, korunması, geliştirilmesi ve çekiciliğinin her dönem devam etmesi anlaşılmaktadır (Sezgin ve Karaman, 2008). Buna göre; sürdürülebilir turizmde destinasyon tanıtımı ve pazarlamasının temeli çevre ve kaliteye dayanmakta olup, destinasyonlar için rekabet koşulları turistlerin yeni bakış açıları ve profilleriyle birlikte daha da zorlaşmakta olup bu durum, turizm destinasyonlarının tanıtımı ve pazarlanmasını turizm literatürü açısından ilgi çeken konular arasında yer almasına neden olmaktadır (Seyhan ve Yılmaz, 2010).

Kavacık vd.(2012), bir destinasyonun sahip olduğu üstyapı yatırımları, mimari vb. gibi fiziksel niteliklerle de farklılaştırılabileceğini, fakat bu niteliklerin kolay kopyalanabilir olmasından dolayı turizm tüketicilerini yeterli derecede motive edemeyebileceğini belirterek destinasyon markalamasının, küresel rekabette en güçlü pazarlama silahı olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda; turizm destinasyonunun marka kimliğini ve onu diğer destinasyonlardan ayıran özelliklerini belirleyerek bunları tanıtım ve pazarlama çalışmalarında vurgulamak, bir destinasyonu turizm pazarında daha rekabetçi bir pozisyona taşıyacak temel unsurlardan olup, geleneksel pazarlama faaliyetlerinden vazgeçmeyen ve destinasyon kaynakları açısından farklı olmakla birlikte bu farklılığı pazarlamakta başarılı olamayan destinasyonların turizm geleceği tehlikededir (Özdemir, 2008).

Destinasyonların siyasi olarak sınırları çizilmiş bölgeler olmasından ziyade turistik arz kaynaklarının kümelendiği coğrafi alanları ifade etmesi bu bölgelerin yönetiminde ve pazarlanmasında farklı yerel yönetim birimlerinin ve STK'ların birlikte hareket etmesini zorunlu kılmaktadır (Türker vd., 2014). Bu nedenle, DYÖ'ler, dolayısıyla DYÖ'lere dahil olan her paydaş destinasyonun tanıtılmasından ve pazarlanmasından sorumludur (Genç, Atay ve Eryaman, 2014).

Bu doğrultuda, "FKA Kalkınma Kurulu Turizm Komisyonu" tarafından yayınlanan raporda; bölgede doğa, tarih ve kültür varlıkları açısından potansiyel olmasına rağmen turların bölgeye çekilemediği; bölgenin turizm potansiyelini ortaya koyacak yeterli envanter çalışmasının bulunmadığına ve bu durumun tanıtımla ilgili sorunlara yol açtığına dikkat çekilerek, 2000'li yıllarda Nemrut'a Adıyaman'dan 200 bin, Malatya'dan 30 bin turist geldiğini; 2009 yılına gelindiğinde Adıyaman'dan 21 bin, Malatya'dan ise 4 bin turist Nemrut'u ziyaret ettiği, bu durumun ise hem bölgenin hem de Türkiye'nin kaybı olduğu belirtilmektedir (FKA, 2010).

2.1.5. Ulusal ve Bölgesel Planlama Faktörü

Emekli (2005), turizm faaliyetlerinin yatırımları ve iş hacmini geliştirdiğine, gelir oluşturduğuna, döviz sağladığına, yeni istihdam alanları açtığına, sosyal ve kültürel hayatı etkilediğine dikkat çekerek özellikle gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları ekonomik sorunların ve darboğazların aşılmasında,

turizmin yarattığı dinamik etkilerin söz konusu ülkelerin turizme daha fazla önem vermelerine neden olduğunu belirtmektedir.

Özdemir (2006), turizmin bir ülkede ya da bölgede gelişmesinin sosyal, ekonomik ve çevresel faydaları ve maliyetlerinin göz ardı edilemeyecek kadar önemli olduğunu; bu sebepten turizm planlamasının da uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel anlamda gerekli olduğu kadar dikkatle ve özenle ele alınması gereken hassas bir konu olduğuna dikkat çekerek, turizmin sürdürülebilir bir yapıda geliştirilebilmesi için; sistemli ve düzenli planların oluşturulması ve uygulamaya geçirilmesi, turizm sektörünün bilinçli yetkilileri, çalışanları ve yerel halk önderliğinde ve kontrolünde çevrenin korunması ve ilgili mekanların planlanması gerektiğini belirtmektedir.

Buna göre; Soykan (2000), planlamanın bir çeşit tahminleme (gelecekte olacağı varsayılan birtakım olayları ya da durumları önceden belirlemek) olduğunu ve WTO verilerine göre dünyanın çeşitli bölgelerinde önemli turizm planlamaları yapıldığını (1975 yılı itibariyle 1.619 plan) ve yapılan bu planlamaların turistik bölgeler için oldukça verimli ve yararlı çalışmalar olduğunu belirtmektedir.

Penpecioglu (2012), geleneksel turizm planlaması modelinde planlama yaklaşımlarının, savunucu yaklaşım, ekonomik yaklaşım, fiziksel-mekansal yaklaşım, toplumsal yaklaşım ve sürdürülebilir turizm yaklaşımı olarak sınıflandırıldığını; savunucu yaklaşımın turizmi daha çok turist çekme özelliği gibi temel göstergeler üzerinden tanımladığını; ekonomik yaklaşımın savunucu yaklaşımla benzer kaygılara sahip olsa da turist çekmek dışında turizmin ekonomik etkilerine odaklanıldığını, fiziksel/mekânsal yaklaşımda turizmin doğa ile ilişkisinin göz önüne alındığı korumacı ve sınırlandırıcı göstergeler üzerinden tanımladığını ve toplum yaklaşımında ise kitle turizmine alternatif aranması gerektiğinin üzerinde durulduğunu belirterek, turizm planlamasının daha çok turist çekmeye dayalı estetik kaygılarla hareket eden anlayışının günümüzde yerini turizmi ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel değerlerle bir bütün olarak gören anlayışa dönüştüğüne dikkat çekmektedir.

Bu doğrultuda, Türkiye’de bölgesel turizm planlamasının Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütüleceği, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, Turizm Merkezleri ve Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Alt Bölgeleri tanımlanmış olup, Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013’de bahsedilen bölgelerde turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik olmak üzere; ekonomik gelişimi destekleyen; fiziksel düzeyde uygulanabilir; toplum yönelimli ve sürdürülebilir turizm ilkesini içeren planlama yaklaşımları öngörülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015).

2.2. Malatya ve Elazığ İllerinin Turizm Destinasyonu Olarak Değerlendirilmesi

FKA tarafından hazırlanan ve Malatya ve Elazığ illerinin de yer aldığı TRB1 Bölge Planı 2014-2023 çalışmasında, bahsedilen bölgenin doğası ve kültürel çeşitliliği ile kendine has bir yapıya sahip olduğu ve bölgenin özgün yapısının alternatif rotalar arayan turistler için önemli bir değer olarak sunulabileceğine ve bu amaçlarla bölgenin kendine has doğal, tarihi ve kültürel değerleri ile mutfağının iyi bir tanıtım stratejisiyle öne çıkarılmasının ve turizm ürünü olarak sunulmasının gerekli olduğuna dikkat çekilerek Malatya Merkez, Battalgazi, Darende, Elazığ Merkez (Harput), Sivrice ve Solhan’da turizm ve tanıtım stratejilerinin, hizmet kalitesini artıracak diğer tedbirlerle birlikte ele alınmasının gerektiği belirtilmektedir (FKA, 2014).

Malatya Vizyon 2023 çalışmasına göre; Malatya ve ilçelerinin önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğu ve bu potansiyeli değerlendirmek için “Büyük Malatya Turizm Gelişim Projesi” başlıklı bir proje çerçevesinde, sahip olunan bu potansiyelin değerlendirilmesi için harekete geçilerek bir yol haritası çıkarılmasının gerekli olduğuna dikkat çekilerek Malatya’nın, turizmden sağladığı ekonomik kazanımların, sahip olduğu potansiyele oranla oldukça düşük düzeyde olduğu belirtilmektedir (BİLSAM, 2011).

Kabasakal (2007), Elazığ’ın Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat Havzasında yer aldığını, tarihinin bugün yerini aldığı “Harput” un tarihi ile başladığını ve “Taşkale” anlamına gelen “Harput’un M.Ö. 2000 yıllarına dayanan bir yerleşim yeri olduğuna dikkat çekerek Elazığ’ın sahip olduğu doğal, tarihi arkeolojik değerleri, zengin folkloru ve kültürel varlıkları ile zengin bir turizm potansiyeli oluşturduğunu belirtmektedir.

Malatya ve Elazığ illerinin turizm potansiyeli üzerine başvuru kaynaklara göre, her iki ilin de sahip oldukları doğal, kültürel ve tarihi özellikleri bakımından turizm hareketlerinin gelişmesine açık olduklarına vurgu yapılmakta olup, turizm potansiyeli açısından mevcut durumları (turizm tesisleri ve ziyaretçi sayıları) ulusal turizm verileri açısından incelendiğinde;

Tablo 2: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflamasına Göre Turizm Belgeli Konaklama Tesisi, Oda ve Yatak Sayısının İllere Dağılımı, 2014

	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Malatya	16	1.387	2.777
Elazığ	18	1.033	2.095
<i>Toplam</i>	34	2.420	4.872
<i>Türkiye</i>	2.124	530.102	1.116.872

Yüzde(%)	1,60	0,46	0,44
----------	------	------	------

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2014

Tablo 2’de Araştırma bölgesi olan Malatya ve Elazığ illerindeki konaklama tesisi, oda sayısı ve yatak sayısının Türkiye genelindeki konaklama tesisi, oda sayısı ve yatak sayısı ile karşılaştırılması bulunmaktadır. Buna göre; Malatya ve Elazığ illerindeki tesis sayısı Türkiye genelindeki tesis sayısının yüzde 1,60’ına, oda sayısı binde 46’sına ve yatak sayısı binde 44’üne eşittir.

Tablo 3: Tesislere Geliş ve Gecelemenin İllere ve İlçelere Göre Dağılımı, 2014

	Tesislere Geliş Sayısı			Geceleme		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Malatya	6.699	123.546	130.245	16.722	174.452	191.174
Elazığ	2.963	73.116	76.079	6.319	101.101	107.420
Toplam	9.662	196.662	206.324	23.041	275.553	298.594
Türkiye	23.609.016	17.292.422	40.901.438	97.581.075	32.448.842	130.029.917
Yüzde (%)	0,04	1,14	0,50	0,02	0,85	0,23

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2014

Tablo 3’de Araştırma bölgesi olan Malatya ve Elazığ illerindeki tesislere geliş sayısı ve gecelemlerin Türkiye genelindeki tesislere geliş sayısı ve gecelemler ile olan karşılaştırması bulunmaktadır. Buna göre; 2014 yılı itibariyle Türkiye’yi ziyaret eden ve tesislere gelen yabancıların sayısı 23 milyon 609 bin kişi olup, Malatya ve Elazığ illerini ziyaret eden ve tesislere gelen yabancıların sayısı 9 bin 662 kişi olarak gerçekleşmiştir. Mevcut veri doğrultusunda yapılan oranlamaya göre Türkiye’yi ziyaret eden yabancıların on binde 4’ünün bölgeyi ziyaret ettiği görülmektedir. İstatistikleri geceleme sayıları açısından incelediğimizde ise; 2014 yılında Türkiye’yi ziyaret eden yabancıların yaptıkları toplam geceleme sayısının 97 milyon 581 bin olduğu, Malatya ve Elazığ illerini ziyaret eden yabancıların toplam geceleme sayısının ise 23 bin 41 olduğu görülmektedir. Bu karşılaştırmadaki oran ise on binde 2 olarak gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda, araştırma bölgesindeki turizm hareketlerinin yabancı ziyaretleri açısından geliştirilmesine ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Tesislerde Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranının İllere ve İlçelere Göre Dağılımı, 2014

	Ort. Kalış Süresi			Doluluk Oranı		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Malatya	2,5	1,4	1,5	2,29	23,91	26,20
Elazığ	2,1	1,4	1,4	2,12	33,85	35,97
Toplam	2,3	1,4	1,4	2,20	28,88	31,08
Türkiye	4,1	1,9	3,2	3,27	30,60	33,86
Yüzde (%)	56,10	73,86	43,75	67,28	94,83	91,79

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2014

Tablo 4’te Araştırma bölgesi olan Malatya ve Elazığ illerindeki tesislere gelen yabancı ve yerli ziyaretçilerin ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının Türkiye geneli ile karşılaştırılması bulunmaktadır. Buna göre;

Türkiye’yi ziyaret eden yabancı ziyaretçilerin konaklamış oldukları tesislerdeki ortalama kalış süresinin 4,1 gün olduğu, buna mukabil Malatya ve Elazığ illerinde konaklayan yabancı ziyaretçilerin ortalama kalış sürelerinin ise 2,3 gün olduğu görülmektedir.

2.2.1. Malatya’nın Kültür ve Turizm Kaynakları

Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (t.y) tarafından hazırlanan “Malatya Tanıtım Broşürü”nde, ilin adının Çek bilgin Bedrich Hrozony tarafından yapılan Hititçe çözümleme çalışmaları sonucunda “bal ve meyve bahçesi” anlamına geldiği aktarılmakta olup, FKA (t.y.) tarafından hazırlanan “Fırat’ın Durakları” çalışmasında, Malatya’nın Anadolu’yu kuzeyde Karasu-Aras yolu ile Kafkasya’ya Güneydoğu’da Diyarbakır üzerinden Orta Doğu ve Mezopotamya’ya, Doğuda Murat, Karasu-Van Gölü ile İran, Orta Asya ve Uzak Doğu’ya, Batıda Ege Sahillerine giden yolların kesişme noktası ve geçit veren konumda bulunmasından dolayı eski çağlardan günümüze kadar önemini koruduğunu ve Tarihi İpek ve Kral Yolunun bir kolunun da Malatya’dan geçtiğini belirtilmektedir.

Malatya Valiliği tarafından hazırlanan “Malatya Kent Rehberi”nde ilin sahip olduğu “Kültür Varlıkları” ; Arkeolojik Merkezler, Camiler, Türbeler ve Kümbetler, Kiliseler, Kervansaray ve Hanlar, Bedesten ve Medreseler, Kaleler ve Köprüler, Malatya Konakları, Müzeler, Anıtlar ve Kongre ve Kültür Merkezleri olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre, Malatya ilinin sahip olduğu başlıca kültür ve turizm kaynakları;

- Arslantepe Höyüğü: Malatya’nın 6 km kuzeydoğusundaki Orduzu Beldesinde bulunan Arslantepe ’de yapılan kazılarda günümüzden yaklaşık 6 bin yıl önce Malatya’da bir şehir devletinin kurulduğunun anlaşıldığı, 1932 yılında yapılan kazılarda çıkarılan ve Melita Kralına ait olan dev heykel ve saray kapısını

süsleyen aslan heykellerinin Ankara'da bulunan Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sergilendiği belirtilmektedir.

- Malatya Müzesi: Malatya şehir merkezindeki Kernek Meydanında bulunan Malatya Müzesi'nde Arslantepe ile Karakaya Baraj Gölü altında kalmış ören yerlerinde yapılan kazılar sonucunda elde eserlerin yanı sıra, Neolitik Dönem, Kalkolitik, Tunç Çağı, Hitit, Asur, Urartu, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemine ait eserlerin sergilendiği belirtilmektedir.
- Yeni Camii (Hacı Yusuf Taş Camii): Şehir merkezinde bulunan ve ilk yapım tarihinin 1843 yılı olduğu ve caminin 1893 yılında yaşanan büyük depremde gördüğü hasardan dolayı yıktırılarak yerine bugünkü caminin yapıldığı belirtilmektedir.
- Çınarlı Camii (Çarşı Camii): Şehir merkezinde bulunan caminin 17. Yüzyılın sonlarında yapıldığı ve kiliseden camiye dönüştürüldüğü belirtilmektedir.
- Yusuf Ziya Paşa Camii: 1792 yılında Yusuf Ziya Paşa tarafından annesi Ayşe Hatun adına kesme taştan yapılan caminin şehir merkezinde bulunduğu belirtilmektedir.
- Battalgazi (Eski Malatya) Ulu Camii: Anadolu Selçuklu hükümdarı I. Alaeddin Keykubat döneminde, 1224 yılında yaptırıldığı belirtilen caminin evkaf kayıtlarında ise Keykavus b. Keyhüsrev zamanında (1211-1220) yaptırıldığına dair bilgi bulunmaktadır. Tuğladan yapılmış kısımların ilk cami şeklini, taş olanların ise daha sonradan yapılan ilaveleri gösterdiğine dikkat çekilen caminin "dört eyvanlı plan" denilen Büyük Selçuklu İran'daki cami geleneğinin Anadolu'daki tek örneği olma özelliğine sahip olduğu belirtilmektedir.
- Beşkonaklar: Saray Mahallesinde üzerinde, tipik Malatya konaklarının yapım özelliklerini taşıyan, biri birine yapışık beş konaktan oluştuğu belirtilen yapının 1900'lü yılların başından itibaren inşa edildiği ve sokak üzerinde toplam 12 konağın yer aldığına dikkat çekilmektedir.
- Atatürk Evi ve Müzesi: 19. yüzyıl sonu olarak bilinen yapının kitabesinin olmadığı, kesme taştan yapıldığı, Osmanlı'nın son dönem eserlerinden olduğu ve 2009 yılında Atatürk Müzesine dönüştürüldüğü belirtilmektedir.
- Somuncu Baba Camii ve Külliyesi: Darende ilçesinde bulunan caminin ana mekanının kare olduğu ve tek kubbeyle kapatıldığı belirtilmekte olup, 17. yüzyılda yaptırılmış olan caminin içinde Şeyh Hamid-i Veli ve oğlu Halid Tayyib'in sanduklarının bulunduğu bilinmektedir.
- Kanlı Kümbet: Battalgazi Meydanbaşı Mahallesinde eski mezarlığın içinde bulunmakta olan kümbetin kare plan üzerine inşa edildiği ve altta mezar odası, üstte ise ziyaret mekanından oluştuğu belirtilmektedir.
- Eski Malatya Şehir Surları: Yapımına Roma İmparatoru I. Titus zamanında başladığı belirtilen surların Bizans İmparatoru Justinianus (522-565) zamanında son halini alarak tamamlandığı belirtilmektedir.
- Venk Kilisesi (Venk Şapeli): Merkeze bağlı Çamurlu köyünde 17. yüzyılda inşa edildiği belirtilen kilisenin kesme taştonoz örtülü bir yapıya sahip olduğu ve kapısının karşısında basamakla çıkılan mihrap olduğu belirtilmektedir.
- Taşhoron Kilisesi: Merkez Çavuşoğlu Mahallesinde bulunan ve yapı özellikleri itibarıyla 17. yy özelliklerini taşıdığına dikkat çekilen yapının restorasyon çalışmalarının sürdüğü belirtilmektedir.
- Hasan Paşa Hamamı: Çarşı Hamamı olarak da bilinen yapı Eski Darende'de yer almakta olup dikdörtgen plana sahip olduğu, erkek ve kadınlara ayrılmış iki bölümden oluştuğu ve kitabesi olmayan hamamın 1838 yılında Hasan Paşa tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir.
- Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı: Battalgazi ilçesinin Alacakapı Mahallesinde kurulu olduğu ve Padişah IV. Murat'ın silahtarı Bosnalı Mustafa Paşa tarafından yaptırıldığı; Doğu'ya giden yollar üzerinde bulunan Kervansarayın şehrin ticari yoğunluğa sahip olduğunun göstergesi olduğu ve hanın ticari olduğu kadar askeri işlevinin de bulunduğu belirtilmektedir.
- Bedesten: Eski Darende'de yer alan dikdörtgen yapının iki bölümden oluştuğu; birinci bölümde altı, ikinci bölümde dokuz dükkanın yer aldığı belirtilmektedir.
- Nemrut Dağı: Milli Parkın, Malatya Pütürge ilçesi Büyüköz köyü ile Adıyaman Kahta ilçesi sınırları içerisinde yer aldığına dikkat çekilerek, Kommagene Kralı I. Antiochos'un tanrılara ve atalarına minnettarlığını göstermek için, 2.150 metre yüksekliğindeki Nemrut Dağı'nın yamaçlarına yaptırdığı mezar ve anıtsal heykellerin Helenistik Dönemin en görkemli kalıntılarından olduğu belirtilmektedir.
- Levent Vadisi: Akçadağ ilçe sınırları içinde çeşitli jeolojik olaylar sonucu oluşan Levent Vadisi'nde vadi boyunca farklı büyüklükte mağaraların mevcut olduğu, yapılan yüzey incelemeleri sonucunda Bağköy civarındaki mağaralarda Geç Hitit ve Roma Dönemine ait olduğu düşünülen kaya kabartması, kaya mezarları ve Tümülüslerin olduğu belirtilmektedir.
- Tohma Kanyonu: Darende ilçe merkezinde yer alan Tohma Kanyonunun, Tohma Çayı'nın binlerce yılda oluşturduğu bir kanyon olduğu; içerisinde rafting, doğal yüzme havuzu (Kudret Havuzu) bulunan kanyonun doğa yürüyüşü ve piknik alanlarına sahip olduğu belirtilmektedir.

- Sultansuyu Harası: Şehir merkezine 25 km. uzakta yer alan Sultansuyu Harasında safkan Arap atları yetiştirilmekte olup, halen Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğünce işletilen haranın Osmanlı İmparatorluğu döneminde kurulan üç devlet harasından birisi olduğu belirtilmektedir.
- Malatya Kayısı: Yöre halkının "Mişmiş" olarak adlandırdığı kayısının beyni düzenli çalıştırma, karaciğer tahribatını önleme, kemik ve dişleri geliştirme, kan yapımına katkı sağlama, kansere karşı koruyucu etkisinin bulunması ve üreme faaliyetlerini artırması gibi faydalarının olduğu belirtilmektedir.
- Malatya Mutfağı: Malatya mutfağında et ve bulgurun çok kullanıldığı; Malatya'nın sembolü olan kayısının başta tatlılar olmak üzere birçok yemekte kullanıldığı; çoğunlukla bulgur ve diğer malzemenin karışımıyla 70 tür "köfte" yapıldığı belirtilmektedir.

2.2.2. Elazığ'ın Kültür ve Turizm Kaynakları

FKA (t.y.) Fırat'ın Durakları çalışmasında Elazığ'ın Doğu Anadolu'da tarihi Harput Kalesi'nin bulunduğu tepenin eteğinde kurulmuş bir şehir olduğunu; şu anki Elazığ'ın tarihinin yeni olmasına rağmen, eski yerleşim yeri Harput'un tarihinin oldukça eski olduğunu ve kaynaklara göre M.Ö. 2000 yıllarından itibaren Doğu Anadolu'ya yerleşen Hurriler'in Harput'un en eski sakinleri olduğunu; Hurrilerden sonra bölgenin Hitit hakimiyetine girdiğini ve çok uzun sürmeyen Hitit hakimiyetinden sonra M.Ö. 9. asırdan itibaren Doğu Anadolu'da devlet kuran Urartular'ın Harputta uzun süre hüküm sürdüğünü belirterek, Harput'taki en belirgin tarihi eserlerin de Urartular dönemine ait olduğuna dikkat çekmektedir.

Kabasakal (2007), bir bölgenin turizm potansiyelini belirleyen unsurların, o bölgenin coğrafi konumu, tarihi ve tarihi kalıntıları, iklimi, yeryüzü şekilleri, ulaşım durumu ve çeşitli sektörlerle ilgili altyapısıyla ilgili olduğuna dikkat çekerek Elazığ'ın sahip olduğu doğal, tarihi, arkeolojik değerleri ve zengin folkloru ve kültürel varlıkları ile zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Elazığ tanıtım materyaline göre ilin sahip olduğu kültür ve turizm kaynakları;

- Harput Kalesi: M.Ö. 8. yüzyıl başlarında Urartular tarafından yapıldığı tahmin edilen Kalenin, Harput'un en dikkat çekici kalıntılarında birisi olduğu belirtilmektedir.
- Ulu Camii: Harput'un merkezinde yer alan Ulu Camii'nin, Artuklu hükümdarı Fahreddin Karaaslan tarafından 1156-1157 tarihinde yaptırıldığı ve Anadolu'nun günümüze gelen en eski ve en değerli yapılarından biri olduğu belirtilmektedir.
- Sara(y)hatun Camii: Akkoyunlu hükümdarı Bahadır Han'ın annesi Sara Hatun tarafından 1465 yılında mescit olarak yaptırıldığı belirtilmektedir.
- Kurşunlu Camii: Harput'taki Osmanlı dönemi camilerinin en değerli örneklerinden biri olarak 1738-1739 yıllarında inşa edildiğine ve Çarsacak beylerinden Osman Ağa tarafından yaptırıldığının tahmin edildiği belirtilmektedir.
- Alacalı Camii: Harput'un Ağa Mahallesinde yer alan yapının 1202-1204 yıllarında Artuklular döneminde inşa edildiği ve 19. yüzyılda büyük bir onarım geçirdiği; yapının minaresinin kapı üzerine inşa edildiği ve şerefeye kadar sıra ile daha yukarıya ise dama şeklinde siyah beyaz taştan yapılmış olmasından dolayı "Alacalı" ismini aldığı ve yapının aynı zamanda Harput Müzesi olarak da kullanıldığı belirtilmektedir.
- Arap Baba Mescidi ve Türbesi: Arap Baba Mescidi'nin Selçuklular döneminde yapıldığı ve kaya üzerine inşa edilen yapılardan mescidin çinilerle ve kornişlerle düzenlenen mihrap ve kubbe içi süslemelerinin oldukça zengin olduğu belirtilmektedir. Selçuklu Hükümdarı III. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde 1279-1280 yılında Yusuf bin Arap Şah tarafından yapılmış olan türbenin içerisinde, hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte çeşitli efsanelerle anlatılan "Arap Baba'nın yüzyıllara rağmen bozulmayan naaşının yer aldığı rivayet edilmektedir.
- Ahi Musa Mescidi ve Türbesi: Harput'ta bulunan tek Ahi yapısı olması nedeniyle önem taşıyan yapının restorasyon sonrası ayakta olduğu ve 1185 yılında yapılmış olan türbede mücahit Ahi Musa Hervi (Herdi)'ye yakınlarına ait olduğu sanılan 4 adet mezar olduğu belirtilmektedir.
- Meryem Ana Kilisesi: Harput Kalesi'nin doğusunda yer alan ve en eski Süryani Kiliselerinden biri olduğu belirtilen Meryem Ana Kilisesi'nin M.S. 179 yılında Antakya Süryani Ortodoks Kilisesi'nin VIII. Patriği Theofolis döneminde yapıldığı rivayet edilmektedir.
- Cemşit Hamamı: Sarahatun Camii bitişiğinde yer alan ve Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim'in Sipahi Beylerinden Cemşit Bey tarafından XVI. yüzyılın ilk yarısında yaptırılan bir Osmanlı Dönemi yapısı olduğu belirtilmektedir.
- Ağa Camii: Harput'ta yer alan Ağa Camiinin, Harput Müzesi'nde yer alan kitabesine göre 1599 yılında Pervane Ağa tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir.
- Fethi Ahmet Baba Türbesi: Fethi Ahmet Baba'nın ölüm tarihi olan 1313-1314 yıllarında yapıldığının rivayet edildiği ve bir kaya üzerine inşa edilmiş olan türbe olduğu belirtilmektedir.

- Mansur Baba Türbesi: Harput'ta kaleye giden yol üzerinde bulunan türbenin sekizgen planlı olduğu ve içerisinde Mansur Baba ve ailesine ait olduğu bilinen dört sanduka bulunduğu yapının Artuklular devrinde yapılmış olabileceği belirtilmektedir.
- Çubuk Bey Anıtı: Ulu Cami avlusunda bulunan eserin 1085 yılında Harput'u ele geçirerek Çubukoğulları Beyliğini kurmuş olan Çubuk Bey adına, heykeltıraş Nurettin Orhan tarafından yapıldığı belirtilmektedir.
- Hazar Gölü ve Batık Kent Sivrice: Hazar Gölü ve göl sularının azalmasıyla ortaya çıkan Batık Kent'in yer aldığı Sivrice ilçesinin merkeze olan uzaklığının 31 km olduğu; çevresindeki kamp, tatil sitesi, otel, lokanta, günübirlik piknik alanı ve balık evleriyle tam bir tatil merkezi görünümünde olduğu belirtilmektedir.
- Keban Barajı: Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun sosyal ve ekonomik gelişmesinde büyük rol oynadığına dikkat çekilen Keban Barajının Elazığ şehir merkezine olan uzaklığının 47 km. olduğu belirtilmektedir.
- Elazığ Arkeoloji Müzesi: Fırat Üniversitesi kampüsünde yer alan Elazığ Arkeoloji Müzesi'nin bölgede yapılan kazı çalışmaları sonunda ulaşılan milattan önceki çağlara ait buluntuların yer aldığı zengin bir arkeoloji bölümüne sahip olduğu belirtilmektedir.
- Palu Kalesi: Urartular dönemine kadar Hititler, Asurlular, Hurriler gibi çeşitli medeniyetlerin hakimiyetinde kaldığı belirtilen Palu ilçesinin Urartu Kralı Menau tarafından fethedilmesinin ardından bölgenin başkenti ve gözdesi olduğuna dikkat çekilmektedir.
- Elazığ Mutfağı: Elazığ-Harput mutfağının yörenin özelliklerine göre çok büyük çeşitlilik ve zenginlik gösterdiği, 150'ye yakın yemek çeşidine olduğuna dikkat çekilen bölgede kendine has ve kendi ismiyle anılan pek çok yemeği belirtilmekte olup, bu yemeklerin Kelleçoş, İşgene, Harput Köfte, Taş Ekmeği, Peynirli Ekmek, Fodula, Gömme, Ufalama, Söğürtme, Işkın Yemeği, Pirpirim, Hesüde, Gaygana, Pestilli Yumurta, Dolangel, Kalbur Hurması ve Dilber Dudağı olarak ünlendiği belirtilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü, 2011).

3. Yöntem

Araştırmada Nitel Araştırma Yöntemi kullanılmış olup, elde edilen veriler, yazılı kaynaklardan (literatür taraması), gözlem ve görüşmelerden (mülakat) oluşmaktadır. Mülakat soruları, "Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" nin sürdürülebilir bir turizm destinasyonu olarak gelişimini sağlayacak olan "Sürdürülebilir Turizm Kriterleri" dikkate alınarak oluşturulmuştur. Araştırma amacı doğrultusunda;

Bölgede turizm alanında yüksek öğrenim eğitim hizmeti sağlamakta olan İnönü Üniversitesi, Kale Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Yüksekokulu öğretim görevlisi (HT); bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek için gereken plan, program ve araçları hazırlayarak bölgedeki paydaşlarla birlikte uygulamakta olan Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) Genel Sekreteri (MÖ) ve Uzman (TP); Türkiye'nin turizme elverişli bütün imkanlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirme olarak belirlenen Kültür ve Turizm Bakanlığının taşra teşkilatı temsilcilerinden Malatya İl Kültür ve Turizm Müdür Yardımcısı (Lİ) ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan, Karakaya Havzası gelişim bölgesi alanlarının geliştirilerek turizme kazandırılması amacıyla kültür ve turizme ilişkin sosyal, teknik altyapının oluşturulması kurulan, Karakaya Alt Yapı Hizmet Birliği'nin (KAYHİB) Kurucu Üyesi olan Battalgazi Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğünden mülakat için randevu talep edilmiş fakat kendileriyle mülakat gerçekleştirilememiştir.

Bahsedilen mülakatlar 25 Şubat- 01 Mart 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, belirtilen tarihlerde önceden randevu alınarak yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerde, Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesinin sürdürülebilir turizm destinasyonu olarak gelişim sağlayabilmesine ilişkin belirtilen görüşler, ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen tüm veri ve bulgular yorumlanarak öneriler geliştirilmiştir.

4. Bulgular ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen verilere göre ulaşılan bulgular; bölgenin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve turizm destinasyonu olarak talebin oluşturulması, bölgenin ulusal ve uluslararası platformda tanıtılması ve bölgenin sürdürülebilir bir destinasyon olarak gelişebilmesi şeklinde sınıflandırılmıştır. Buna göre;

Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesinin Turizm Potansiyeline İlişkin Bulgular:

Bölgenin turizm faaliyetleri açısından gelişim gösterebilmesi ve turizm potansiyelinin kullanılabilmesi için Battalgazi ilçesinin ön plana çıkarılması; Karakaya Baraj Gölü turizm faaliyetlerinin gelişimi açısından önemli bir kaynak olması dolayısıyla baraj gölünün sağladığı su imkanının daha verimli olarak kullanılması gerekmektedir.

“Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi tek başına turizm gelişim bölgesi olarak ele alınamaz. Ancak Battalgazi ilçesini ön plana çıkararak turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi söz konusu olabilir. Bu çerçevede Doğu Anadolu Bölgesinde Karakaya Barajının yer alması turizm faaliyetlerinin gelişimi açısından son derece önemli olmakla birlikte baraj gölünün sağladığı su imkanı bugüne kadar yeteri kadar değerlendirilememiştir (HT, 25.02.2016).”

Bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel varlıklarının, tarihinin turizm hareketlerinin gelişmesi için yeterli potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte yerel halkın turizm faaliyetleriyle ilgili farkındalıklarının ve turizm faaliyetlerine katılma alışkanlıklarının olmaması zorluklara neden olacaktır.

“Karakaya Baraj Gölü bölgesinin turizm faaliyetleri açısından kısa, orta ve uzun vadede gelişme göstermesi ve turizm potansiyeli ile ilgili öngörü ve tahminlerin ötesinde, yerel halkın turizm faaliyetleriyle ilgili farkındalığa veya turizm hareketlerine katılma alışkanlıklarının olmamasından dolayı asıl zorluk yaşanacak alanın taleple ilgili olacağını düşünmekteyim. Bölge doğal güzellikler ve tarihi varlıklar açısından yeterli potansiyele sahip olmakla birlikte yerel halkın turizm aktivitelerine katılma kültürü bulunmamaktadır (MÖ, 29.02.2016).”

Bölge 2013 yılında Bakanlar Kurulu tarafından Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmiş olup henüz yeni sayılabilecek bir oluşumdur. Şu an için turizm faaliyetleri açısından gelişmiş bir bölge olduğunu söylemek mümkün olmamakla birlikte gelecekte gelişmesi beklenmektedir.

“Karakaya Baraj Gölü 2013’de Bakanlar Kurulu Kararıyla Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmiş olan henüz yeni sayılabilecek bir oluşumdur. FKA’nın 2011 ve 2012 yıllarında hazırladığı strateji planının çalışmaları devam ederken bölgenin statüsü farklıydı. Sonrasında koruma ve gelişim bölgesi olarak ilan edilerek altyapı hizmet birliği kurulmuştur. FKA tarafından hazırlanan Turizm Stratejisi Eylem Planında koruma bölgesinde yer alan ilçelerin turizm faaliyetleri açısından geliştirilmesine yönelik tavsiyelerimiz yer almaktadır. Bahsedilmekte olan bölgenin turizm faaliyetleri açısından gelişmiş bir bölge olduğunu söylemek mümkün olmamakla beraber sahip olduğu potansiyel ile turizm faaliyetlerinin gelişmesine aday bir bölge olduğu söylenebilir (TP,29.02.2016).”

Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, turizm bölgelerinin bölgesel olarak, havza bazında veya destinasyon olarak gelişimini ön görmekte olan bir yaklaşımdır. Bahsedilen bölgede birinci basamak olarak Keban Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, ikinci aşamada ise Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilmiştir.

“Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri Türkiye’de turizmin gelişimi açısından önem arz etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığının Türkiye Turizm Stratejisi 2023 belgesinde yer alan konulara ilişkin atılmış önemli bir adımdır. Burada turizm alanlarının veya bölgelerinin bölgesel olarak, havza bazında veya destinasyon bazında gelişimini ön gören bir yaklaşım söz konusudur. Dolayısıyla bahsedilen bölgede Battalgazi, Kale, Pütürge, Sivrice ve Baskil ilçelerinin sınırlarını içeren bir alan olmakla birlikte asıl amaç baraj gölü etrafında bulunan ilçelerin, baraj gölünden de istifade ederek Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak turizm açısından kalkınmasını sağlamak olarak belirlenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda, Kültür ve Turizm Bakanlığı ilk aşamada Keban Baraj Gölünü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan etti. İkinci aşamada ise Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edildi. Şu an Arapgir ilçesinin de bahsedilen bölgeye dahil edilmesiyle ilgili yapılan çalışmaların sonuna gelindi ve Arapgir ilçesi de Karakaya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesine dahil ediliyor. Bütün bu çalışmalar bittiği zaman Keban ve Karakaya Barajlarını birlikte düşünüldüğünde bu bölgelerin Doğu Anadolu Bölgesi için önemli bir çekim merkezi haline gelmesi planlanmakta ve beklenmektedir (Lİ, 01.03.2016).”

Bölgenin Turizm Faaliyetleri Açısından Gelişim Sağlaması ve Potansiyel Bir Turizm Merkezi Haline Gelebilmesi İçin Gerekli Olan Talebin Oluşturulmasına İlişkin Bulgular:

Bölgede turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve bölgenin cazibe merkezi haline gelmesini sağlayacak olan çalışmalarda kullanılacak olan kültür ve turizm kaynaklarının, Doğu Anadolu Bölgesinin sahip olduğu kültür ve turizm kaynaklarıyla birlikte ele alınması gerekmektedir.

“Bahsedilen bölgede turizm faaliyetlerinin gelişmesini ve bölgenin turizm açısından cazibe merkezi haline gelmesini sağlayacak olan tanıtım çalışmalarının, yalnızca Malatya ve Elazığ illerindeki kültür ve tabiat varlıkları ile veya Karakaya Baraj Gölü ile sınırlandırılmaması gerektiğini düşünüyorum. Bu bölgenin kültür ve turizm kaynaklarının tanıtımı için yapılacak faaliyetlerin Doğu Anadolu Bölgesinin sahip olduğu kültür ve tabiat varlıkları ile birlikte ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir (HT, 25.02.2016).”

Bölgede turizm faaliyetlerinin gelişimi açısından yapılması gereken tanıtım çalışmalarında eksikler bulunmakta olup, bölgenin tanıtımıyla ilgili yapılacak çalışmalarda, turizm faaliyetlerinin paydaşı konumunda olan her kurumun sorumluluk alması gerekmektedir.

“Karakaya Baraj Gölü bölgesinin ve bölgede yer alan kültür ve turizm varlıklarının tanıtımı konusunda eksiklikler bulunmakta olup, bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalarda herkese görev düşmektedir. Otelciler, tur şirketleri, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının bölgenin tanıtımıyla ilgili yapılacak çalışmalarda daha aktif olmaları gerekmektedir. FKA olarak bölgenin tanıtımını yapabilmek amacıyla Doğu Akdeniz Turizm Fuarı’na (EMITT) her dönem katılım sağlamaktayız. Bahsedilen fuara katılım iller bazında gerçekleşmekte olup finansman ise ajansımız tarafından karşılanmaktadır. Malatya ve Elazığ illerimiz için konuşacak olursak, buralardaki tur şirketlerinden ve otellerden fuara maalesef yeterli ilgi gösterilmemekte ve katılım gerçekleştirilmemektedir (MÖ, 29.02.2016).”

Bölgenin turizm altyapısının henüz yeterli seviyede olmamasından dolayı bölgenin tanıtımıyla ilgili çalışmaların altyapı çalışmalarının tamamlanmasından sonra yapılması faydalı bir yaklaşım olacaktır.

“Fırat Kalkınma Ajansı olarak bölgenin tanıtımıyla ilgili faaliyetlerin, altyapı çalışmalarından sonra gelmesinin gerekli olduğunu savunuyoruz. Turizm denildiğinde işin temel ayağının tanıtım olması nedeniyle haklı olarak hep bu yöne odaklanıyoruz. Fakat burada önemli olan neyi tanıtacağımızdır. Bölgemiz bugüne kadar, turizm altyapısını hem insan kaynağı anlamında hem de fiziki altyapı anlamında tamamlayabilmiş değildir. Bu konulara ilişkin yatırımlar yapılmakta olup, bu yatırımların tamamlanmasından sonra tanıtım çalışmalarına ağırlık vermek daha doğru olacaktır (TP, 29.02.2016).”

Battalgazi ilçesi Selçukludan bu yana ve Aslantepe ile birlikte düşünüldüğünde ve bilimsel veriler ışığında 6-7 bin yıllık tarihi geçmişe sahiptir. Kale ilçesi Karakaya Baraj Gölüne en fazla kıyısı olan ilçedir. Pütürge ilçesi Nemrut Dağı’na yakın olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bahsedilen yerler kendi içerisinde sivil mimarisi zengin olan ve ayrıca son 300-400 yüzyıla ait kültür varlıklarına sahiptir. Baskil ve Sivrice kendi doğal mirası açısından oldukça zengin bir bölgedir. Hepsi birlikte düşünüldüğünde bölgenin zengin bir koruma ve gelişim bölgesi olduğu anlaşılmakta olup, turizm faaliyetleri açısından ise emekleme döneminde dir.

“Turizm alt yapısını geliştirme konusu, çok geniş içerikli, çok paydaşlı bir konudur. Yalnızca Kültür ve Turizm Bakanlığının dahil olduğu bir konu değildir. Belki koordinasyon görevi Kültür ve Turizm Bakanlığında olabilir ama yerel yönetimlerin, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının üzerine düşen görevler bulunmaktadır. Ayrıca turizm alt yapısının geliştirilmesi konusunda sivil toplum kuruluşlarının üzerine düşen vazifeler vardır. Dolayısıyla bu bölge bahsedilen konularla ilgili farkındalık açısından konuya henüz yeni vakıf olmaya başlayan bir bölgedir. Bölgenin turizm pazarına açılması için ciddi bir pazarlama stratejisine ihtiyaç bulunmakta olup bu pazarlama stratejisinde tüm paydaşların içinde yer aldığı bir yönetim planının oluşması ve paydaşların üzerine düşen görevlerin netleşmesi gerekmektedir. Bu şekilde oluşturulan ortak karar mekanizması doğrultusunda uluslararası turizm piyasasını çok iyi analiz etmiş sağlıklı bir pazarlama ve tanıtım için ortak akla ihtiyaç bulunmaktadır (Lİ, 01.03.2016).”

Bölgenin Ulusal/Uluslararası Tanınırlığının Sağlanmasına İlişkin Çalışmalara Yönelik Bulgular:

Bölge tanıtımında önceliğin ulusal ölçekte ve iç turizme yönelik çalışmalara verilmesi ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre uluslararası ölçekte ve dış turizme yönelik çalışmalar yapılması uygun olacaktır.

“Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi tanıtılırken öncelikli olarak ulusal ölçekte çalışmalar yapılmasının, sonrasında ise uluslararası tanıtıma geçilmesinin uygun bir tanıtım stratejisi olduğuna inanmaktayım. Bu noktada ise öncelikle ulusal tur şirketleriyle etkin işbirliği yapılması gerekmektedir. Türkiye’nin batı bölgelerinde yaşamakta olan vatandaşlarımızın bölge hakkındaki düşünceleri, yetersiz ya da yanlış bilgiler ve bilgilendirmeler nedeniyle bazı zamanlarda olumsuz olabilmektedir (HT, 25.02.2016).

Bölgeye turist getirme potansiyeli bulunan tur şirketleri ile olumlu ilişkiler geliştirilmesi ve bölgenin tanıtımı konusunda özel sektör temsilcilerinden faydalanılma noktasında eksiklikler bulunmaktadır.

“Bölgedeki yatırımcıların, yapmış oldukları otel yatırımlarını ve buldukları bölgeyi tanıtıcı faaliyetlere katılım konusunda; bölgeye turist getirme potansiyeli bulunan tur şirketleri ile olumlu ilişkiler geliştirme gibi konularda gayret ve çaba gösterme konularında maalesef sıkıntılar yaşanmaktadır. Bölgenin tanıtımı konusunda sektöre daha fazla iş düştüğünü düşünüyorum. Bununla birlikte sektörde faaliyet gösteren girişimcilerin de haklı olduğu bazı konular olabilir. Bunlar; alt yapının yetersizliği, ulaşım ile ilgili yaşanan sıkıntılar ve kaliteli iş gücü temininde yaşanan zorluklar vb. nedenlerle bazı destinasyonların tanıtımının yapılması için zamanlamanın erken olmasıdır (MÖ, 29.02.2016).

Bölgenin tanıtımıyla ilgili yapılacak olan çalışmalar kurumların ortak akılla hareket etmelerinin önünde engeller bulunmaktadır. Her kurum kendi vizyonu doğrultusunda çalışma yapmaktadır.

"Bölgenin tanıtımı için ortak bir akıl oluşmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bölgedeki aktörler (FKA, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Üniversite ve diğer paydaşlar) kendi vizyonları doğrultusunda ve bakış açısıyla tanıtma çalışması yaparsa bundan büyük bir verim alacağımızı düşünmüyorum (Lİ, 01.03.2016)."

Sürdürülebilir Destinasyon Kavramıyla İlgili Bulgular:

Bölgenin turizm sezonu 5 aya sıkışmış bir pozisyonda olup, bölge halkının turizm faaliyetleriyle ilgili farkındalıkları yetersizdir. Turizm faaliyetlerinden gelir elde edilebileceğiyle ilgili ön görüş bulunmamaktadır.

"Bölgedeki turizm faaliyetlerinin 5 aydan 12 aya yayılması gerekmektedir. Özellikle Malatya ve Adıyaman illeri turizm faaliyetleri açısından lokomotif iller olabilir. Sürdürülebilir destinasyon oluşumunu sağlamak ve turizm faaliyetlerinin de katkısıyla sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için, bölgede yaşayan halkın turizm faaliyetlerinden gelir elde edebileceğiyle ilgili farkındalığa sahip olması gerekmektedir."

Bölgedeki ilçelerin turizm faaliyetlerinin yerele katkı sağlamayı amaçlayan uluslararası bazı organizasyonlara dahil olma yönünde yeterli teknik bilgi, finansman, insan kaynağı gibi imkanlara ve en önemlisi bu konularda farkındalık ve vizyona sahip olmadığını düşünüyorum (HT, 25.02.2016)."

Sürdürülebilir destinasyonu tesis etme konusunda en önemli konulardan olan, bölgede turizm faaliyetlerinden elde edilecek gelirin yerele katkı sağlama boyutunun gerçekleşmesiyle ilgili sıkıntılar yaşanması beklenilmektedir.

"Bu bölgede turizm faaliyetlerini canlandırdığımız zaman o bölgede yaşayan insanların turizm faaliyetlerinin ekonomik faydalarından fazlaca yararlanamayacağını, bunun yerine bölgeye yatırım yapan birkaç yatırımcının ekonomik kazanım elde edeceğiyle ilgili endişeler yaşamaktayım."

Bölgede yapılacak turizm yatırımlarının istihdam noktasında ise bölgede yaşayanların turizm alanında çalışma konusunda önceleri çekinceleri olabileceğini fakat sonraları bu çekincelerin aşılabileceğini öngörmekteyim."

Bölgenin biyolojik çeşitliliğinin ve çevresel kaynaklarının korunması vb. konular altyapıyla ilgili olan konular olmakla birlikte bölgenin arıtma tesislerinin bile henüz tam olarak devrede olduğunu söyleyemeyiz (MÖ, 29.02.2016)."

Terör olayları ve güvenlik konusu bölgenin sürdürülebilir bir destinasyon olarak gelişmesinin önündeki önemli faktörlerden birisidir.

"Bölgeyi düşünürken tek başına bir destinasyon olarak da düşünseniz etkileşim alanı geniş bir bölgedir. Bahsettiğimiz bölge Yukarı Fırat Havzasıdır. Su medeniyeti ve etrafındaki zenginliklerden bahsediyoruz. Fakat ne yazık ki son 40 yıldır adı terörle anılan bir bölgeden bahsediyoruz. Dolayısıyla sürdürülebilirliğin kriterlerini ortaya çıkarmak için gerekli zeminin oluşması konusunda zorluklar bulunmaktadır (Lİ, 01.03.2016)."

Bölgenin Sürdürülebilir Destinasyon Kriterleri Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:

Bölgede turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve yapılan yatırımların artması için yerel halkın turizmi gelir getirici ekonomik bir faaliyet olarak görmesine bağlı olup turizmin ekonomik olumlu etkileri bölge halkının kültür ve turizm kaynaklarını koruma konusunda hassasiyet göstermesini sağlayabilir.

"Turizm faaliyetlerinden gelir elde edilebileceğinin farkına varan yerel halk tarafından yapılan yatırımların da istihdam üzerinde olumlu etkileri olabilecektir. Örneğin yerel halkın ürettiği yöresel ürünler ve bunların satışı için yapılan çalışmalar hem istihdam hem de gelir açısından olumlu katkılar sağlayacaktır. Turizm faaliyetlerinin gelire dönüşmesi bölge halkının turizm kaynaklarını koruma konusunda özen göstermesine vesile olabilecektir (HT, 25.02.2016)."

Fırat Havzası Koruma ve Gelişim Bölgesi ile Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi içinde yer alan ekonomik faaliyetlerin planlanması ve geliştirilmesi açısından bazı çelişkiler yaşanmaktadır.

"Her iki bölgede de su ürünleri yetiştiriciliği ve alabalık yetiştiriciliği baskın ekonomik faaliyetler arasında yer almaktadır. Bölge bu faaliyetlerden ciddi gelir elde etmektedir. Bu nedenle her iki bölgenin turizm gelişim bölgesi ilan edilmesi su ürünleri yetiştiriciliği ve balık yetiştiriciliğini nasıl etkileyecek? Burada ortaya çıkan sektörel çatışmayı ve çelişkileri de önceden görüp planlamalar yapılması ve tedbirler alınması gerekmektedir. Yani turizm gelişim bölgesi ilan edilen bir bölgede alabalık yetiştiriciliği yapmak mümkün olacak mı? veya yetiştiriciliğe devam edilecek mi? Bu konuların planlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır (TP, 29.02.2016)."

Hemen her turizm destinasyonunda olduğu gibi bahsedilen bölgede de turizm faaliyetlerinin gelişmesi sonucunda taşıma kapasitesinin aşılmasına dair risk bulunmaktadır.

"İyi bir destinasyonun her zaman kendisini korumasıyla ilgili sorunlar yaşadığını mutlaka görüyoruz. Dünya genelinde de bu durum böyledir. Neticede insan etkileşiminden bahsediyoruz. Turizm birazda sosyolojik açıdan insan etkileşimine yönelik bir çalışma ve kavramdır. Ziyaretçilerin"

geldikleri yerdeki kültürel zenginliğe zarar vermesi gibi hem somut olan kültürel mirasla, hem de somut olmayan mirasla muhakkak etkileşim içinde olacaktır. İyi bir kullanma koruma dengesi planlanmamışsa bu konuda diğer bölgelerde olduğu gibi bölgenin zarar görme ihtimali bulunmaktadır (Lİ, 01.03.2016).”

Bölgenin Sürdürülebilir Destinasyon Olabilmesi İçin Yapılan Koordinasyon Çalışmalarına İlişkin Bulgular:

Bölgede sürdürülebilir turizm destinasyonu oluşturmak için yapılan koordinasyon çalışmaları sayısal olarak yeterli değildir.

“Bölgenin sürdürülebilir bir turizm destinasyonu olarak gelişebilmesi için, FKA, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve Kale Turizm ve Otel İşletmeciliği MYO’nun da dahil olduğu çalıştaylar düzenlenmiş olmakla beraber bu çalışmaların geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Kale Turizm ve Otel İşletmeciliği MYO, Malatya’nın turizm potansiyelini ortaya koyacak makale ve bildiri çalışmaları yapmakta olup, konuyla ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı ile de temas halindedir (HT, 25.02.2016).”

Bölgenin sürdürülebilir bir turizm destinasyonu olarak gelişebilmesi için, yerel aktörlerin inisiyatif geliştirmelerinde sorunlar yaşanmaktadır.

“Karakaya Baraj Gölü kapsamında çeşitli toplantılar yapıldı. Bu toplantılarda kurumlar bir araya geldi. Bu konuda Orman ve Su İşler Bakanlığı’nın İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu gibi çeşitli koordinasyon mekanizmaları ve kurulları bulunmaktadır. Bölgenin bütüncül şekilde ele alınmasını emin olmamakla birlikte alt yapı hizmet birliğinin sağlayabileceğini düşünüyorum. Benzer olması nedeniyle Elazığ’daki alt yapı hizmet birliğini örnek verebiliriz. Elazığ’daki alt yapı hizmet birliği daha eskidir. Fakat bahsetmiş olduğumuz konularda çok önemli işlevler üstlendiğini düşünüyorum. Bu anlamda yerel aktörlerin de katıldığı örgütlü yapıların konuyla ilgili inisiyatif geliştirmesi ve katılım sağlaması gerekmektedir. Fakat bugüne kadar bu türden yapılanmalar ortaya çıkmamıştır. Ajansımız tarafından geçmişte hazırlanan “Sürdürülebilir Turizm Stratejisi Eylem Planı”nda bahsetmiş olduğumuz yapılanmalar ön görülmekteydi. Bu çalışmada bölgenin alt turizm alanlarına bölünerek her turizm alanı için koordinasyon kurulları oluşturulması; bu kurulların belirli aralıklarla toplantılar yapıp kendi bölgeleriyle ilgili kararlar alması planlamıştı. Fakat bugüne kadar bu konularda ilerleme sağlanması mümkün olmadı (MÖ, 29.02.2016).”

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma çalışmasında yapılan mülakatlardan ve bölgede yapılan gözlemlerden elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar:

Bölgenin tarihi 6-7 bin yıl öncesine dayanmaktadır. Bölge, tarihi, kültürel eserler ve doğal güzelliklerin yanı sıra Karakaya Baraj Gölü dolayısıyla su avantajına da sahiptir. Karakaya Baraj Gölü bölgesi 2013 yılında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmiş olup, sahip olduğu doğal ve kültürel varlıklarının, tarihinin turizm faaliyetlerinin gelişmesi için yeterli potansiyel oluşturmasına karşın, turizm faaliyetleri açısından gelişmiş bir bölge olduğu söylenemez. Bahsedilen bölgenin turizm faaliyetleri açısından gelişebilmesi ve cazibe merkezi haline gelebilmesi için Karakaya Baraj Gölünün sağladığı su avantajının verimli olarak kullanılması gerekmekte olup, bölgenin cazibe merkezi haline gelmesini sağlayacak çalışmalarda kullanılacak olan kültür ve turizm kaynaklarının, Doğu Anadolu Bölgesi’nin sahip olduğu kültür ve turizm kaynaklarıyla birlikte ele alınması doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bölgenin sahip olduğu kültür ve turizm kaynaklarının bölgesel, ulusal ve uluslararası tanıtım çalışmalarında da eksiklikler yaşandığı açık olarak görülmektedir. Bahsedilen tanıtım eksikliğinin bölgenin turizm altyapısının henüz istenilen seviyede olmamasından kaynaklandığına ve tanıtım çalışmalarının turizm altyapısının gelişmesi sonrasında yapılmasının daha faydalı bir yaklaşım olacağına dikkat çekilse de, tanıtımın turizm hareketlerinin en önemli ayaklarından birisi olması nedeniyle düşük yoğunluklu da olsa tanıtım çalışmalarının yapılması faydalı olabilecektir.

Bu doğrultuda, tanıtım çalışmalarında önceliğin iç turizm hareketlerinin gelişmesine imkan verecek şekilde ve ulusal ölçekte, sonrasında dış turizme ve uluslararası ölçekte yapılması ve bölgenin turizm faaliyetlerinin gelişebilmesi için yapılacak tüm tanıtım çalışmalarında tüm paydaş kurumların sorumluluk alması gerekmektedir.

Karakaya Baraj Gölü bölgesinde bulunan ilçelerde yaşayanların turizm faaliyetleriyle ilgili farkındalıklarının yetersiz olduğu ve turizm faaliyetlerinden gelir elde edebileceğiyle ilgili öngörülerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bölgede turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve turizm yatırımlarının artması, burada yaşayanların turizmi gelir getirici bir ekonomik faaliyet olarak görmesiyle mümkün olabilecektir. Turizm faaliyetlerinin bölgeye sağlayacağı olumlu ekonomik katkılar, bölgede yaşayanların sahip oldukları kültür ve turizm kaynaklarının korunması konusunda duyarlı ve özenli olmalarını da beraberinde getirecek önemli bir etken olmakla birlikte hemen her turizm destinasyonunda yaşanması muhtemel risklerden olan taşıma

kapasitelerinin aşılması ve bunun sonucunda bölgedeki doğal ve kültürel varlıkların zarar görmesi riski bulunmaktadır.

Sürdürülebilir turizm destinasyonu oluşturma konusundaki önemli konulardan birisi turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin yerele katkı sağlama boyutunda yaşanan sıkıntılardır. Bahsedilen bölgede yaşayanların, gerek turizm faaliyetlerinin ekonomik etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları gerekse turizm yatırımlarını gerçekleştirecek yeterli finansal ve ekonomik kaynağa sahip olmamaları gibi sebeplerle bölge dışı yatırımcıların turizm sektörüne hakim olmaları sonucunu doğurabileceği tahmin edilmektedir. Bu tahminlerin gerçekleşmesi halindeyse turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin yerele sağlayacağı olumlu ekonomik etkiler konusunda sorunlar yaşanmasına neden olabilecektir.

Turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir olmasıyla ilgili olarak bölgeye özgü ve çok önemli olan konularından bir diğeri ise güvenlik olarak öne çıkmaktadır. Karakaya Baraj Gölü'nün bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi'ne yakın ve komşu olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi yaklaşık 40 yıldan bu yana terör hareketlerinin neden olduğu üst seviyede güvenlik problemlerinin yaşanmasına sahne olmaktadır. İskenderoğlu (2013), Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nin turizm potansiyelinin bölgede uzun yıllardır devam eden terör sorunu nedeniyle kullanılmadığına dikkat çekerek, bölgenin zengin turizm potansiyelinin ancak terör sorununun çözümü ile açığa çıkarılabileceğini belirtmektedir. Buna göre, bölgede sürdürülebilir turizmi oluşturma önündeki en önemli engellerden birisinin yaşanmakta olan terör sorunudur. Bu bağlamda, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kültür ve turizm kaynaklarının ön plana çıkarılmasına ve turizm altyapı çalışmalarının hızlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bölgenin, uluslararası turizm hareketlilikleri başta olmak üzere, bölgesel ve ulusal turizm hareketliliklerine hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde her iki bölgenin de cazibe merkezi haline getirilmesi ve ziyaretçi sayılarının artırılması mümkün olabilecektir. Bu gelişmeler ise, bölgede yaşanmakta olan terör hareketlerinin önlenmesine katkı sağlanması noktasında önemli bir strateji olarak değerlendirilebilir.

Bölgenin sürdürülebilir bir turizm destinasyonu olabilmesi için gerekli koşulların oluşması ve çalışmaların yapılabilmesi için ulusal ve bölgesel aktörlerin ortak çabalarına ve üst seviyede koordinasyona ihtiyaç bulunmakta olup, araştırma sırasında elde edilen bulgulardan bahsedilen koordinasyon çalışmalarının nitel ve nicel olarak yeterli seviyede olmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu doğrultuda Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinin sürdürülebilir bir destinasyon olarak gelişim sağlayabilmesi için yapılması gereken faaliyet ve çalışmalarla ilgili öneriler:

1-Bölgenin sürdürülebilir destinasyon olarak yönetilebilmesi için gerekli olan kurumsal koordinasyonun sağlanması: Araştırmanın bulgular ve sonuçlar kısmında belirtilen sorunların ve konuların sağlıklı şekilde çözüme kavuşabilmesi ve yönetilebilmesi için üst seviyede kurumsal koordinasyona ihtiyaç bulunmaktadır. Turizm faaliyetleri birçok farklı alanı etkilemekte olduğundan konunun farklı muhatapları bulunmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda koordinasyonla ilgili çalışmalar yapılmasına rağmen, bunların istenilen sonuçları elde etmek için yetersiz kaldığına dikkat çekilmektedir. Bu doğrultuda koordine olması öngörülen kurumsal yapılar; Malatya Valiliği, Fırat Kalkınma Ajansı, İnönü Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Malatya Orman ve Su İşleri Bölge Müdürlüğü, Malatya Ticaret ve Sanayi Odası, Turizm Sektörü Temsilcileri, Yerel Yönetimler (Malatya Büyükşehir, Elazığ, Battalgazi, Kale, Pütürge, Baskil ve Sivrice Belediyeleri) olarak öne çıkmaktadır.

2-Bölgenin sürdürülebilir destinasyon olarak tanıtımı için yapılması gereken çalışmalarının planlanması: Bölgede sürdürülebilir turizmi sağlamanın ilk ve en önemli aşamalarından birisi bölgenin sahip olduğu kültür ve turizm kaynaklarının yerel ekonomiye katkı sağlama duruma getirilmesidir. Bu nedenle öncelikli olarak bölgeye yapılan yatırımların artması ve bölgenin ulusal ve uluslararası tanınırlığının sağlanması gerekmektedir. Turizm tanıtım faaliyetlerinde kullanılan tanıtma teknikleri iletişim, enformasyon, halkla ilişkiler, reklam, satış geliştirme/promosyon, lobcilik ve propaganda olup ve tanıtımda kullanılan araçlar ise; basılı araçlar, görsel ve işitsel araçlar, internet ve sosyal medya, sosyal olaylar olarak öne çıkmaktadır. Bahsedilen çalışmaların bölgedeki aktörler (İşletmeler, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu Kurum ve Kuruluşları) tarafından koordinasyon halinde yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, bahsedilen bölgenin tanıtım çalışmalarının finansmanı için faydalanılacak kaynaklardan bazıları;

Amacı, Türkiye'yi yurtiçi ve yurtdışında çeşitli yönleriyle tanıtmakla görevli kuruluşların kaynaklarını artırmak, Türk kültür varlığının yayılmasını sağlamak, devlet arşiv hizmetlerini müessir hale getirmek, milletlerarası kamuoyunu Türkiye'nin menfaatleri istikametinde yönlendirme olan "Başkanlık Tanıtma Fonu" tarafından sağlanan proje karşılığı hibeler;

Kültür ve Turizm Bakanlığının "Yurt Dışı Turizm Fuarlarına Katılım ve Turizm Tanıtma ve Pazarlama Faaliyetlerinin Desteklenmesi" kapsamında sağlamakta olduğu finansal yardımlar;

Bölgede faaliyet göstermekte olan işletmelere, sivil toplum kuruluşlarına ve kamu kurum ve kuruluşlarına proje karşılığı mali ve teknik destek sağlayan kurum ve kuruluşlardan (FKA, KOSGEB, TKDK vb.) elde edilen faydalar;

Bölgenin uluslararası tanınırlığını sağlayabilmek için; amacı ve felsefesi, yaşamın zevk alınacak bir hızda yaşandığı, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendi kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan alternatif kentler oluşturmak olan ve 30 ülkeden 208 kentin, Türkiye’den ise 11 kentin üyesi olduğu, kentler arasında iletişim ağı bulunan Cittaslow (Sakin Şehir) organizasyonuna dahil olunması şeklinde öne çıkmaktadır.

3-Bölgenin kültür ve turizm altyapısının tamamlanması için gerekli olan çalışmaların planlanması:

Bölgenin kültür ve turizm altyapısının tamamlanabilmesi için turizm altyapısının geliştirilmesi ve turizm yatırımlarının artırılması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılacak olan yatırımların finansmanında faydalanılacak olan kaynaklardan bazıları;

Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) tarafından bölgedeki özel sektör temsilcilerine ve kamu kurum ve kuruluşlarına sağlanmakta olan destek programlarından, Teknik Destek Programı¹ ve Mali Destek Programları kapsamında (Mali Destek ve Doğrudan Faaliyet Desteği) sağlanmakta olan proje karşılığı hibeler,

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından koordine edilmekte olan IPARD² destekleri kapsamında “Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi” alt tedbirlerinden “Kırsal Turizm” yatırımlarının gerçekleştirilmesi için kullanılacak proje karşılığı hibeler;

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından yürütülmekte olan KOBİ Proje Destek Programı ve Tematik Proje Destek Programı, İşbirliği Güçbirliği Destek Programı, AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı, Genel Destek Programı ve Girişimcilik Destek Programı kapsamında sağlanan hibeler,

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Küresel Çevre Fonu (GEF) kapsamında SGP³ tarafından sağlanan ve Şubat 2004’den bu yana devam etmekte olan Tatuta “Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası” projesiyle elde edilebilecek ekonomik kazanımlar, olarak öne çıkmaktadır.

Buna göre; Karakaya Baraj Gölü Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinin, turizm faaliyetleri açısından sürdürülebilir destinasyon olarak yönetimini sağlamak üzere yapılacak koordineli ve kurumsal çalışmalar; bölgenin turizm alt yapısının gelişmesi; bölgenin turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve aynı zamanda bölgesel, ulusal ve uluslararası cazibe merkezi haline gelmesi; turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin bölgenin ekonomik kaynaklarını çeşitlendirmesi ve geliştirmesi; turizmden elde edilen gelirlerin bölgenin yerel ekonomik aktörlerine aktarılması; bölgenin sahip olduğu kültür ve turizm kaynaklarının korunması; bölgeye yapılan turizm yatırımlarının sayısının artması ve bölgenin insan kaynağının niceliksel ve niteliksel gelişmesi gibi konular açısından oldukça önem arz etmektedir.

Bununla birlikte; unutulmamalıdır ki, turizm her ne kadar bir destinasyonun ekonomik kalkınması için değerli bir araç olsa da, ancak o destinasyonun doğal ve kültürel kaynaklarını korumak için ortaya konan ana hedeflere ulaşılması garanti edildiği takdirde teşvik edilmelidir. Bu nedenle de turizmin gelişiminin söz konusu olduğu yerlerde (özel ilgi turizmi türleri, ekoturizm, doğa turizmi de dahil olmak üzere) hangi turizm türü uygulanırsa uygulansın, “Sürdürülebilir Turizm Gelişiminin” ilke edinilmesi şarttır (Güneş, 2016).

KAYNAKÇA

- ALAEDDİNOĞLU, Faruk (2007). “Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-16.
- ATAÇ, İnci (1986). “Turizmin Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Planlama”, *Planlama*, (2), 18-22.
- BİLSAM (2011). *Malatya Vizyon 2023*, Malatya: Medipres Matbaacılık.
- CİVELEK, Aysen (t.y.). “Turizmin Sosyal Yapıya ve Sosyal Değişmeye Etkileri.”
- DOLMAÇI, Nilgün., BULGAN, Gülay (2013). “Turizm Etiği Kapsamında Çevresel Duyarlılık”, *E-Journal of Yaşar University*, 29(9), 4853-4871.
- EMEKLİ, Gözde (2005). “Avrupa Birliği’nde Turizm Politikaları ve Türkiye’de Kültürel Turizm”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 14(2005), 99-107.
- FIRAT KALKINMA AJANSI (t.y.). *Fırat’ın Durakları*, Malatya: Diltemizler Reklam.
- FIRAT KALKINMA AJANSI (2010). *Kalkınma Kurulu Teknik ve Çevre Komisyonu Raporu*, Malatya.
- FIRAT KALKINMA AJANSI (2014). *2014-2023 TRB1 Bölge Planı*, Malatya.

¹ Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda kurumsal kapasiteyi geliştirmek ve hizmet kalitesini artırmak üzere danışmanlık ve eğitim faaliyetleri.

² Avrupa Birliği (AB) aday ve potansiyel aday ülkelere destek amacıyla Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı

³ Küçük Destek Programı

- FIRAT KALKINMA AJANSI (2010). *Kalkınma Kurulu Turizm Komisyonu Raporu*, Malatya.
- GENÇ, Koray., ATAY, Lütfi., ERYAMAN, M. Yunus (2014). "Sürdürülebilir Destinasyon Yaratma Sürecinde Örgütlenmenin Önemi: Çanakkale Turizmi Üzerine Bir Araştırma", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, (25-1), 49-61.
- GÜNEŞ, Gül (2016). *Toplum Temelli Ekoturizm, Ulusal Alternatif Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Erzinan: Erzinan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu Yayınları.
- GÜRBÜZ, Ahmet (2002). "Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Üzerine Bir Araştırma", *Teknoloji* (2002), 1-2, 49-59.
- İSKENDEROĞLU, Levent.(2013). "Terörden Sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ve Turizm", *International Journal of Social Science*, 871-888.
- KAVACIK, Mustafa., ZAFER, Saadet., İNAL, M. Emin. (2012). "Turizmde Destinasyon Markalaması: Alanya Örneği", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39, 169-192.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013* (Yay. No. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları-3085) Ankara.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2011). *Elazığ Tanıtım Broşürü*, Ankara.
- MALATYA İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ (t.y.). *Malatya Tanıtım Broşürü*, Malatya.
- MALATYA VALİLİĞİ (2013). *Malatya Kent Rehberi*, İstanbul: Seçil Ofset.
- MINISTER FOR TOURISM AND MAJOR EVENTS (2009). *Environmentally Sustainable Tourism Strategic Plan*. Melbourne: Victorian Government.
- ÖZDEMİR, Gökçe (2006). "Resort Planlaması: Turizm Planlaması İçindeki Yeri ve Önemi", *Journal of Yaşar University*, 1(3), 239-253.
- ÖZDEMİR, M. Ali., KERVANKIRAN, İsmail (2011). "Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1-25.
- ÖZTÜRK, Yüksel., YEŞİLTAŞ, Mehmet., KOZAK, Metin., ÖZEL, Hale., AKSÖZ, Ozan (2013). *Destinasyon Yönetimi*. İçinde Aksöz, O., *Destinasyon Yönetimi* (s.40-67). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- PENPECİOĞLU, Elçin, B. (2012). *Turizm Planlamasında Alternatif Bir Yaklaşım Katılımcı Turizm Planlaması: İzmir Dikili Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi* (Uzmanlık Tezi).
- SEYHAN, Güneş., YILMAZ, B. Selin (2010). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama: Calista Luxury Resort Hotel", *İşletme Fakültesi Dergisi*, 11(1), 51-74.
- SEZGİN, Mete., KARAMAN, Abdullah (t.y.). "Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması".
- SOYKAN, Füsün (2000). "Turizm Coğrafyası ve Turizm Planlaması", *Ege Coğrafya Dergisi*, 11(2000), 39-55.
- TÜRKER, Ali., GÜZEL, F. Özlem., TÜRKER, Gülay, Ö., DUMAN, Feridun (2014). "Destinasyon Yönetimi Projesi Kapsamında Dalaman Havzasında Yer Alan Suya Dayalı Rekreasyon Faaliyetlerinin Markalaştırılması Önerisi", *International Journal of Science Culture and Sport*, 2148-1148.
- TÜSİAD (2012). *Sürdürülebilir Turizm* (Yay. No. TÜSİAD-T/2012-09/531) İstanbul: Tepebaşı.
- ÜLKER, Elif (2012). *Destinasyon Pazarlamasında Destinasyon Seçimi Karar Verme Süreci Üzerine Bir Çalışma: Bozcaada Örneği* (Yüksek Lisans Tezi).
- WICKENS, Eugenia., BAKIR, Ali., ALVAREZ, Maria. D. (2014). "Sustainable Destination Development: Issues and Challenges", *Tourism Planning & Development*, 12:1, 1-5.
- WORLD TOURISM ORGANIZATION. (1998). *Guide for local authorities on developing sustainable tourism*. Madrid: Author.
- WORLD TOURISM ORGANIZATION (2015). *UNWTO Tourism Highlights (2015 Edition)*. Madrid: World Tourism Organization.
- WORLD TOURISM ORGANIZATION (2016). *UNWTO World Tourism Barometer (Volume 14. March 2016)*. Madrid: World Tourism Organization.
- <http://tgc-turizmvecevre.blogspot.com.tr/> 29.03.2016 10:00
- <http://www.tanitma.gov.tr/TR,31239/turizm-destinasyonu-nedir.html> 30.03.2016 10:36
- <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/destination>
- <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>
- <http://media.unwto.org/press-release/2016-01-18/international-tourist-arrivals-4-reach-record-12-billion-2015> 01.04.2016 10:45
- <http://www2.unwto.org/category/technical-product-target/destination-management-organizations> 01.04.2016 14:25
- <http://www.Kültür ve Turizm Bakanlığıyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9669/ktkgb-ve-turizm-merkezleri.html> 04.04.2016 11:22